

Розділ III

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 336.018

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-66-1-56-61>

Гузенко Олена Павлівна,

кандидат економічних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

Хайлова Тетяна Володимирівна,

кандидат наук з державного управління, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6106-2027>

АКТУАЛЬНІ СЕГМЕНТИ ПРАВОВИХ РЕГУЛЯТОРІВ ЦИКЛУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Статтю присвячено актуальним сегментам правових регуляторів циклу фінансової безпеки підприємств із поданням авторської позиції щодо сутнісної характеристики дефініції «фінансова безпека підприємств». Запропоновано розглядати дефініцію як економічну категорію, котра забезпечує оцінку фінансового циклу діяльності підприємства з урахуванням законодавчої, стратегічної та моніторингової політики управління фінансовими критеріями. Встановлено ключові недоліки правових регуляторів циклів фінансової безпеки підприємств. Обґрунтовано можливі напрямки усунення недоліків у законодавчо-нормативному блоці, котрий забезпечує цикли фінансової безпеки підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека; правовий регулятор; фінансова політика; економічна безпека; понятійна категорія; дефініція; фінансовий аналітик; законодавець; нормативно-правова база

Постановка проблеми. Фінансова безпека підприємств займає доволі значне місце в діяльності підприємницьких структур, котрі формують фінансову політику стратегічного розвитку з урахуванням ризиків, що породжуються регульованою ринковою економікою. Незалежно від виду бізнесу формування програми фінансової безпеки підприємства неможливо без обґрунтованих сегментів, котрі містяться в обліково-податкових регуляторах, які покладено в основу розробки фінансової звітності. Постає питання доцільності та необхідності визначення якісних параметрів законодавчих регуляторів із встановленням їх участі у програмі фінансової безпеки підприємств. Не дивлячись на чисельні наукові дослідження, з позиції законодавчої платформи та теоретичних елементів формування та використання ключових положень фінансової безпеки підприємств залишається низка невирішених проблем. У нашому випадку в основу дослідження покладено встановлення окремих сегментів

вітчизняного законодавчого поля, котре забезпечує появу інформаційної бази, що покладена в розробку програми фінансової безпеки юридичних осіб.

Незалежно від існуючих стратегічних, обґрунтованих перспектив, без сучасної дієвої програми забезпечення фінансової безпеки підприємств їхній успішний розвиток неможливий. Така теза витікає з того, що в основу фінансової безпеки підприємств має бути покладено таку систему оцінювання фінансових критеріїв, котрі в основі мають реалістичну базу формування. Виникнення такого інформаційного потоку для розрахунково-аналітичних циклів має відбуватися на дієвій законодавчій платформі. Отже, виникає проблематична ситуація, котра має бути вирішена не так на макроекономічному рівні, як безпосередньо вищим менеджментом самого підприємства. Сучасність та актуальність напрямку дослідження, на нашу думку, не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової безпеки макроекономічного та мікроекономічного рівня неодноразово втілювалося в дослідженнях наукової еліти. Під різним кутом зору дані питання досліджувалися у працях таких науковців, як Г. О. Швиданенко, В. М. Кузьомко, Н. І. Норіцина [1], А. С. Крутова [2], Ю. М. Воробйов, О. І. Воробйова, О. Г. Блажевич [3], Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук [4], А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський [5], О. І. Барановський [6], І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко [7] та інші. Вважаємо, у наукових дослідженнях поставленій проблемі не приділялося достатньо уваги, особливо з позиції фінансового права. Таку ситуацію можна пояснити тим, що багато питань знаходили своє віддзеркалення при розробці фінансової політики підприємства і управління його фінансами, але, враховуючи сучасні умови їх функціонування, назріла необхідність більш поглибленого дослідження тих аспектів фінансової діяльності, які пов'язані з циклом фінансової безпеки. До того ж особливу увагу варто звернути на ті інструменти фінансової безпеки підприємств, котрі не дають ефекту, який передбачалося отримати в майбутньому в період їх використання.

Невирішена частини загальної проблеми. До складу невирішених питань з предмета дослідження можна віднести: доцільність уточнення понятійної дефініції «фінансова безпека підприємств» та критичний огляд існуючих законодавчих регуляторів її адаптації, а також відсутність напрямків удосконалення в системі функціональних обов'язків безпосередніх виконавців програми забезпечення фінансової безпеки сучасних підприємств.

Формування мети статті. Мета дослідження полягає у виявленні нових та розгляді вже існуючих наукових позицій щодо трактування змістовності дефініції «фінансова безпека підприємств», визначенні існуючих законодавчих регуляторів, котрі регламентують процеси забезпечення фінансової безпеки підприємств, встановленні можливих напрямків удосконалення проблеми, що вивчається.

Теоретико-методологічну основу наукової розробки склали такі загальнонаукові та спеціальні методи: метод теоретичного узагальнення — для систематизації поглядів дослідників щодо визначення й уточнення сутності поняття «фінансова безпека підприємств»; діалектичного методу пізнання, конкретного й абстрактного, логічного та історичного, системного підходу та монографічного аналізу. Пріоритетність використання того чи іншого методу визначалася конкретним завданням і поставленою метою.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека виступає одним із пріоритетних напрямків роботи сучасних підприємств. Таке твердження автори обґрунтовують проблематичними сторонами діяльності сучасних підприємств, котрі практично втрачають свої позиції на ринку попиту і пропозиції через вплив низки негативних чинників макроекономічного та мікроекономічного характеру. Наслідком таких подій є невизначеність із фінансовою стратегією розвитку та відсутністю дієвої програми забезпечення фінансової безпеки їх діяльності взагалі. Перш ніж звернутися до питань законодавчого регулювання системи фінансової безпеки підприємств доцільно зупинитися на сутнісній характеристиці понятійної дефініції «фінансова безпека підприємств». Отже, на думку багатьох науковців [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8], дефініція «фінансова безпека підприємств» являє собою:

- по-перше, збалансованість і якість сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством;
- по-друге, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз;
- по-третє, здатність фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів;
- по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

Варто зазначити, що вітчизняні науковці Т. Б. Кузенко, В. В. Прохорова та Н. Ф. Сабліна [8] пропонують тлумачити дефініцію «фінансова безпека підприємств» як стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень.

На нашу думку, понятійну дефініцію «фінансова безпека підприємств» варто визначати як економічну категорію, котра забезпечує оцінку фінансового циклу діяльності підприємства з урахуванням законодавчої, стратегічної та моніторингової політики управління фінансовими критеріями. Зазначене тлумачення рекомендованої дефініції, вважаємо, має декілька переваг:

- враховується законодавчий регулятор фінансової діяльності підприємств;
- визначається предмет оцінювання фінансової діяльності підприємств із врахуванням стратегічної політики розвитку;
- обирається моніторинговий сегмент, який базується на елементах постійного нагляду і контролю за критеріями оцінювання фінансового циклу діяльності підприємств;
- присутність події комплексного оцінювання фінансового критерію.

На наш погляд, запропоноване тлумачення дефініції «фінансова безпека підприємств» доволі чітко враховує ключову мету проведення дій фінансовими аналітиками підприємств при використанні методичних інструментів адаптації програми фінансової безпеки.

Враховуючи межі наукового дослідження, звернемося до правової основи, яка враховується під час здійснення заходів фінансової безпеки на підприємствах. На нашу думку, найбільш пріоритетними законодавчими регуляторами є:

–Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV в редакції станом на 10.11.2018, підстава — 2491-VIII [9];

–Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI в редакції від 01.01.2019, підстава — 2628-VIII [10], перевагами якого можна вважати визначення наступних індикаторів: створення умов для активізації підприємницької діяльності, зниження рівня корупції, здійснення реальних кроків на шляху становлення правової держави, ефективне використання коштів державного бюджету, що надійшли від сплати податків і зборів, раціоналізація структури державних видатків із метою збільшення обсягу державних інвестицій у людський капітал.

Варто звернути увагу на те, що фінансово-економічну безпеку підприємств забезпечують також Кодекси України: Цивільний, Кримінальний, Повітряний, Морський, Про працю; укази Президента України, постанови ВР України, нормативні акти місцевих органів влади та підприємств. До того ж на макроекономічному рівні фахівці використовують при оцінюванні економічної безпеки країни та її складових Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, які затверджено Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 [11].

За результатами дослідження, можна стверджувати, що законодавчі регулятори, котрі покладені в основу формування, оцінювання та проведення заходів щодо фінансової безпеки підприємств, мають певні недоліки (рис. 1).

Рис. 1. Ключові недоліки правових регуляторів циклів фінансової безпеки вітчизняних підприємств (авторська розробка)

Стає зрозумілим, що досягнення якісного рівня фінансової безпеки сучасних підприємств можливе лише на базі дієвих законодавчих регуляторів. Маються на увазі зміни в законодавчих регуляторах, які, на нашу думку, доцільно подати в такому вигляді:

– створення нормативно-правової бази, що регламентуватиме діяльність підприємств із розробкою єдиного для юридичних осіб методологічного блоку оцінювання фінансової безпеки;

– розробка методичних рекомендацій, котрі розкривають порядок оцінювання рівня фінансової безпеки юридичних осіб із врахуванням галузевої специфіки їх функціонування;

– розробка на макроекономічному рівні положення про фінансову безпеку юридичних осіб із врахуванням управлінських елементів, принципів та методів визначення критеріїв оцінювання фінансової безпеки, котре має стати обов’язковим до впровадження не залежно від масштабів підприємницької діяльності;

– визначення підприємств, які належать до сфери національних економічних інтересів з обов’язковою розробкою нормативного регулятора оцінювання рівня їх фінансової безпеки. Фінансова безпека національних підприємств повинна контролюватися спеціальними службами держави, до того ж держава повинна обмежити негативний вплив інших держав та підприємств на національну економіку в цілому і підприємства зокрема.

Висновки. Фінансова безпека підприємств відзначається пріоритетністю в управлінських циклах на підприємстві та потребує вдосконаленої законодавчої платформи. По-перше сучасний підприємницький сектор потребує вдосконаленого законодавчого регулятора, котрий сприятиме усуненню недоліків у циклах фінансової безпеки; по-друге, нагальна потреба в розробці нормативно-законодавчого документа, котрий розкривав би етапи здійснення та забезпечення фінансової безпеки підприємств; по-третє, адаптацію

зазначеного регулятора на підприємстві має здійснювати кваліфікований фахівець із відповідним рівнем вищої освіти та практичним досвідом у фінансово-обліковій сфері.

Наступним кроком дослідження може бути розробка складових запропонованого законодавчого регулятора з позиції фінансової безпеки підприємств.

Список використаних джерел

1. Економічна безпека бізнесу: навчальний. посібник / Швиданенко Г. О., Кузьомко В. М., Норіцина Н. І. та ін.; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. Київ: КНЕУ, 2011. 511 с.
2. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / за заг. ред. А. С. Крутової. Х.: Видавець ТОВ Іванченко І. С., 2017. 264 с.
3. Воробйов Ю. М., Воробйова О. І., Блажевич О. Г. Фінансова безпека будівельних підприємств: монографія. Сімферополь: ВД «Аріал», 2013. 180 с.
4. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / за ред. Т. Г. Васильціва. Львів: ЛКА, 2012. 386 с.
5. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.; за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
6. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). К.: КНТЕУ, 2004. 760 с.
7. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навчальний. посібник. Львів, 2011. 380 с.
8. Кузенко Т. Б., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управление финансовой безопасностью на предприятии. *Бизнес Информ.* 2008. № 12. С. 27–29.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Голос України.* 2003. № 49.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Голос України.* 2010. № 229.
11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> (дата звернення 10.02.2019).

Гузенко Елена Павловна,
кандидат экономических наук, доцент
(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

Хайлова Татьяна Владимировна,
кандидат наук по государственному управлению, доцент
(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6106-2027>

АКТУАЛЬНЫЕ СЕГМЕНТЫ ПРАВОВЫХ РЕГУЛЯТОРОВ ЦИКЛА ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена актуальным сегментам правовых регуляторов цикла финансовой безопасности предприятий с представлением авторской позиции по сущностной характеристике дефиниции «финансовая безопасность предприятий». Предложено рассматривать дефиницию как экономическую категорию, которая обеспечивает оценку финансового цикла деятельности предприятия с учетом законодательной, стратегической и мониторинговой политики управления финансовыми условиями. Установлено ключевые недостатки правовых регуляторов циклов финансовой безопасности предприятий. Обоснованы возможные направления устранения недостатков в законодательно-нормативном блоке, который обеспечивает циклы финансовой безопасности предприятий.

Ключевые слова: финансовая безопасность; правовой регулятор; финансовая политика; экономическая безопасность; понятийная категория; дефиниция; финансовый аналитик; законодатель; нормативно-правовая база

Huzenco Olena Pavlivna,
PhD in Economics, Associate Professor
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

Khailova Tetiana Volodymyrivna,
PhD in Economics in Public Administration, Associate Professor
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6106-2027>

ACTUAL SEGMENTS OF LEGAL REGULATORS OF THE FINANCIAL SAFETY CYCLE OF ENTERPRISES

The article is devoted to the study of current segments of legal regulators of financial security cycle of enterprises, which include a legislative platform for solving financial and economic problems of business entities development. It proves that the problematic issue of financial activities of modern entrepreneurs is the lack of an effective legislative platform to ensure the appropriate level of financial security. The consequence of such events is uncertainty with an effective financial strategy for enterprises development, their low competitiveness, liquidity, business activity and financial stability.

In order to improve the cycle of management of enterprises financial security, the author's point of view on the meaningfulness of the definition of "enterprises financial security" has been provided. This definition is proposed to be considered as an economic and legal category that provides an assessment of the financial cycle of an enterprise, taking into account the legislative, strategic and monitoring policy of managing financial indicators through the adjustment of the criteria.

The key shortcomings of legal regulators of the financial security cycles of enterprises have been identified. The possible directions for eliminating deficiencies in the legislative and regulatory unit are substantiated, namely: creation of a regulatory framework governing the activities of enterprises with the development of a single methodological unit for evaluating financial security; development of guidelines that reveal the procedure for assessing the level of financial security of business entities, taking into account the sectoral specifics of their functioning; development at the macroeconomic level of a provision on the financial security of business entities, taking into account management elements, principles and methods for determining the criteria for assessing financial security, which should become mandatory for implementation regardless of the scale of business activities.

Key words: financial security; legal regulator; financial policy; economic security; conceptual category; definition; financial analyst; legislator; normative and legal base

Надійшла до редколегії 12.03.2019